

visnyk Prydniprov'ia. No. 3. p. 36-44. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2021-3-036>. [in Ukrainian].

7. Karaulova S., Omelianenko H., Petrov V., Voronkova T., Bublyk S. (2024). Innovatsiinyi pidkhid do metodyky vdoskonalennia fizychnoi pidhotovky sportsmeniv u sportyvnykh ihrakh [An innovative approach to the methodology of improving the physical training of athletes in sports games]. *Olympicus*. No. 1. pp. 51-58. doi <https://doi.org/10.24195/olympicus/2024-1.8>. [in Ukrainian].

8. Naumchuk V.I., Rusaniuk V.M. (2018). Udoskonalennia tekhniko-taktychnykh dii v handboli [Improvement of technical and tactical actions in handball]. Ternopil: TNU. 100 p. [in Ukrainian].

9. Malykov N.V., Bohdanovskaia N.V., Svatev A.V. (2006). Funktsyonalnaia dyahnostyka v fizycheskom vospytanyu y sporte [Functional diagnostics in physical education and sports]. Zaporozhe. 246 p. [in Ukrainian].

10. Platonov V. M. (2004). Systema pidhotovky sportsmeniv u olimpiiskomu sporti. Zahalna teoriia ta yii praktychni prohramy [The system of training athletes in Olympic sports. General theory and its practical applications]. Kyiv : Olimpiiska literatura. 808 p. [in Ukrainian].

11. Pryimak S., Riabchenko V., Tkachenko I. (2023). Funktsionalna pidhotovlenist orhanizmu liudyny do realizatsii sportyvnoi diialnosti [Functional readiness of the human body for sports activities]. *Naukovyi chasopys Ukrainського derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*. No. (3K(162)). p. 324-328. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).67](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).67). [in Ukrainian].

12. Solovei O., Bohuslavskiy V., Pozhydaiev M., Anisimov D., Mandryka V. (2019). Kydky miacha v vorota yak vazhlyvyi element zmahalnoi diialnosti suchasnoho handbolu [Throwing the ball into the goal as an important element of the competitive activity of modern handball]. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii*. No. 8. p. 212-217. [in Ukrainian].

13. Tyshchenko D.H., Nikulichev D.S., Leontiev O.V., Leontieva I.V. (2023). Doslidzhennia funktsionalnoho stanu handbolistiv [Study of the functional state of handball players]. *Fizyчне vykhovannia ta sport*. No 3. p. 110-115. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2022-3-15>. [in Ukrainian].

14. Shynkaruk O.A. (2013). Teoriia i metodyka pidhotovky sportsmeniv: upravlinnia, kontrol, vidbir, modeliuvannia ta prohnozuvannia v olimpiiskomu sporti [Theory and methods of training athletes: management, control, selection, modeling and forecasting in Olympic sports]: navch. posib. K. 136 p. [in Ukrainian].

15. Balaji Ethiraj, Murugavel Kamatchi, Rajkumar Mariyappan, Logeswaran Subbramani, Vijayasankar Veluchamy, Devaraj Chinnathambi (2024). Investigating the Effectiveness of Six-Week Plyometric Training Intervention on Speed-Strength Fitness Abilities of Male Team Handball Players. *Slobozhanskyi herald of science and sport*. No 28 (1). P. 44-50. <https://doi.org/10.15391/sns.v.2024-1.006>.

16. Gorelik V., Vlasov V. (2017). Assessment of Regulatory Systems Functional Reserves of the Handball Players at Exercises in the Training Process Dynamics. *Research Journal of Pharmacy and Technology*. T. 10. No 3. p. 875-881.

17. Lisenchuk G., Zhigadlo G., Tyshchenko V., Odynets T., Omelianenko H., Piptyk P., Bessarabova O., Galchenko L., Dyadechko I. (2019). Assess psychomotor, sensory-perceptual functions in sport games. *Journal of Physical Education and Sport*. No 19(2). p. 1205-1212. DOI:10.7752/jpes.2019.02175.

18. Malikov N., Tyshchenko V., Bogdanovskaya N., Savchenko V., Moskalenko N., Ivanenko S., Vaniuk D., Orlov A., Popov S. (2021). Functional fitness assessment of elite athletes. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol 21, No 1, pp. 374-380.

19. Silin V., Malikov M., Svatiev A. (2021). Change peculiarities of the functional state of cardiovascular system of football players at the 15-17 under the influence of the experimental program of annual microcycle training session. *Scientific Journal of Polonia University*. Vol. 45. No 2. p. 143-151.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8\(181\).19](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).19)

УДК. 796.052.242:796.332

Карпа І.Я.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, м.Львів

Лапичак І.Є.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, м.Львів

Кузь Т.В.

викладач кафедри футболу

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, м.Львів

Федюк А.М.

викладач кафедри футболу

Львівський державний університет фізичної культури ім. Івана Боберського, м.Львів

ПОКАЗНИКИ ВИКОНАННЯ РІЗНОВИДІВ АТАК КВАЛІФІКОВАНИХ КОМАНД У ФУТЗАЛІ

Результати дослідження різновидів атак кваліфікованих команд у футзалі під час матчу дозволили встановити, що змагальна діяльність характеризується високою швидкістю, ефективністю та інтенсивністю виконання тактичних дій кваліфікованими футзалістами. Встановлено, що за матч кваліфіковані команди з футзалу, які виступали у чемпіонаті України в сезоні 2023-2024 р.р., проводили від 184 до 204 атаки на ворота суперника, з середньою кількістю логічно завершених атак 58,6% досягали воріт суперника. Проаналізувавши дані педагогічного

спостереження встановлено, що кваліфіковані команди у футзалі, частіше всього приймають участь у позиційних атаках, які становлять 48,4% від загальної кількості атак. Найбільш високі показники ефективності 64,8%, встановлено при проведенні швидких атак кваліфікованими гравцями у футзал. Встановлено, що кваліфіковані команди у футзалі під час матчу проводять велику кількість ударів у ворота суперників, з яких 34,8% ударів були заблоковані гравцями суперника, 32,6% ударів було проведено повз ворота, велика кількість ударів 28,2% були відбиті воротарем та 1,8% ударів прийняли на себе стійка та поперечина воріт. Варто підкреслити високі показники результативності проведених атак, які становлять 2,6% (атаки завершилися забитим м'ячем у воротах суперника).

Ключові слова: види атак, кваліфіковані команди, тактика, змагальна діяльність, футзал.

Ihor Karpa, Ihor Lapychak, Taras Kuz, Andrii Fediuk. Indicators of performance of varieties of attacks of qualified teams in futsal. The results of the study of the varieties of attacks of qualified teams in futsal during the match allowed to establish that competitive activity is characterized by high speed, efficiency and intensity of tactical actions by qualified futsal players. It was found that during the match qualified futsal teams, which performed at the Ukrainian championship in the season 2023-2024, conducted from 184 to 204 attacks on the opponent's goal, with an average number of logically completed attacks 58.6% reached the opponent's goal. After analyzing the data of pedagogical observation it was found that qualified teams in futsal, most often take part in positional attacks, which make up 48.4% of the total number of attacks. The highest indicators of efficiency 64.8%, are established at carrying out fast attacks by skilled players in futsal. It was established that qualified futsal teams during the match carry out a large number of shots at the opponents' goal, of which 34.8% of shots were blocked by opponent's players, 32.6% of shots were carried out past the goal, a large number of shots 28.2% were repelled by the goalkeeper and 1.8% of shots were taken by the goal post and crossbar. It is worth emphasizing the high efficiency of the attacks, which amounted to 2.6% (attacks ended with a goal in the opponent's goal).

Keywords: types of attacks, qualified teams, tactics, competitive activity, futsal.

Постановка проблеми. Футзал – командна спортивна гра з м'ячем у залі, якій притаманні імпрровізація, креативність і техніка, контроль м'яча та передачі в обмеженому просторі та з обмеженим часом їх виконання.

Особливістю змагальної діяльності у футзалі є те, що вона характеризується неухильним зростанням індивідуальної та командної тактичної майстерності, у якій значне місце займає швидкість пересувань як одного гравця, так і команди в цілому, швидкість дій з м'ячем з великою кількістю єдиноборств з боку суперника[7; 8]. Виконання цих тактичних дій неможливе без наявності у гравців оптимального рівня знань та вмінь про тактичні дії у захисті та нападі команди[10].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ряд авторів у своїх дослідження [4; 6] вказують, що у процесі вдосконалення тактичної підготовки футзалістів, слід враховувати не тільки дані тактичної підготовленості гравців, але і ступінь їх реалізації в змаганнях. Оцінка тактичних дій кваліфікованих команд в нападі, дає можливість визначати шляхи подальшого вдосконалення тактичної підготовки гравця і команди в цілому. Такі дані конкретизують уявлення про те, що для реалізації командних тактичних задумів потрібні певні, специфічні прояви індивідуальної тактичної підготовленості гравців та їх реалізація в умовах змагальної діяльності [2; 9].

Отже, протягом матчу гравцям у футзалі доводиться безперервно розв'язувати основні й специфічні тактичні завдання атакуючого та оборонного характеру, що впливають з їхніх функцій в рамках розробленого на гру плану. У зв'язку з тим, при побудові тактичного плану на гру тренерський склад команди, повинен враховувати роль і характер суперників, у тому числі недоліки та помилки їхньої гри. Також вони повинні знаходити практичні й ефективні рішення задач, що виникають під час гри в захисті та нападі, з метою подолання або нейтралізації опонентів.

Таким чином, дослідження структури тактичних дій у нападі кваліфікованих футзалістів є важливим предметом наукового дослідження в галузі футзалу. Отримані результати дозволять підвищити рівень індивідуальних та командних функцій в умовах змагальної діяльності, що прямолінійно впливатиме на результативність гри команд.

Зв'язок з науковими темами та планами. Робота виконана згідно з темою науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури на 2021-2025 рр. «Методологічні та організаційно-методичні основи раціональної підготовки спортсменів».

Мета дослідження – дослідити показники виконання різновидів атак кваліфікованих команд у футзалі.

Матеріал і методи дослідження. Аналіз та узагальнення літературних джерел, педагогічне спостереження та методи математичної статистики.

Дослідження проводилося на кафедрі футболу Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського та на спортивній базі футзальної команди МФК «Енергія» м. Львів. Безпосередньо у процесі дослідження структури та змісту різновидів атак за участю кваліфікованих команд з футзалу було проаналізовано понад 30-ть ігор.

Виклад основного матеріалу. Для більш повного уявлення про структуру тактичних дій кваліфікованих футзалістів у нападі, були проведені спостереження і зроблений наступний аналіз ігор команд, які виступали на чемпіонаті України з футзалу 2023-2024 р.р., де фіксувалися кількісні та якісні оцінки виконання різновидів атак, як за участю групи гравців, так і команди в цілому, що дозволило нам зробити наступні висновки.

Загальна кількість атак у футзалі більш ніж у два з половиною рази перевищує кількість атак у футболі, а їх тривалість, у зв'язку з малими розмірами поля і незначною кількістю гравців, здійснюється швидше та з великою кількістю єдиноборств. Дана особливість змагальної діяльності у великій мірі визначає кількісні та якісні показники проведення видів атак у футзалі [1].

За матч кваліфіковані команди, які виступали на чемпіонаті України у сезоні 2023-2024 р.р., проводили від 184 до 204 атаки на ворота суперника. З середньої кількості логічно завершених атак лише 58,6% досягали воріт, тобто завершувалися ударами. Отже 41,4% атак були перервані суперником або втратою м'яча партнерами (рис.1.).

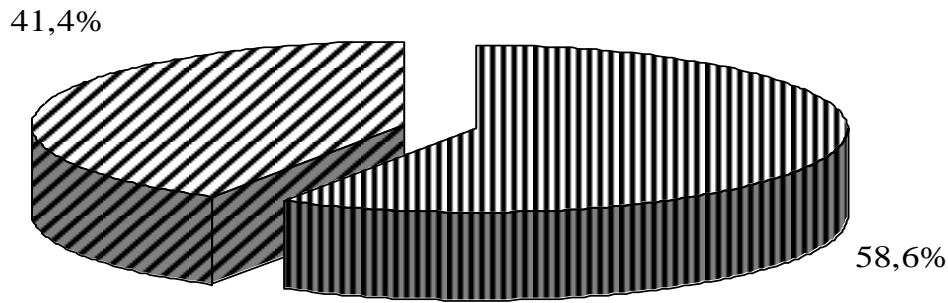

Рис. 1. Співвідношення ефективності проведення атак кваліфікованою командою у футзалі.

Для більш цілеспрямованого аналізу структури та змісту тактичної підготовленості гравців у футзалі, було здійснено порівняльну характеристику способів розвитку атак кваліфікованих команд (рис.2).

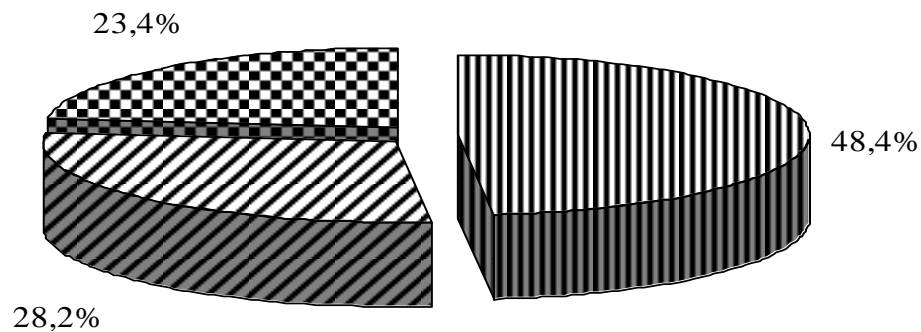

Рис.2. Співвідношення видів атаки кваліфікованих команд у футзалі.

Проаналізувавши дані педагогічного спостереження встановлено, що гравці у футзалі, частіше всього приймають участь у позиційних атаках, які становлять 48,4 % від загальної кількості атак. Це пов'язано з тим, що атакуючі дії проти суперників, які вже зайняли свої позиції в захисті та діють організовано, не дозволяючи провести контратаку або швидку атаку. Позиційна атака має на меті організацію та координацію наступальних дій гравців з метою ефективного використання простору, контролю над м'ячем і завершення комбінацій.

Проведені нами педагогічні спостереження і подальший аналіз ігор чемпіонату України з футзалу серед кваліфікованих команд показали, що команди в середньому проводять 68 ефективних атак (рис.3), що становить 35,1% загального числа атак, причому найбільш ефективними є швидкі атаки - питома вага їх становить 28,2% всіх атак, а їх ефективність - 64,8%, тоді, як в позиційних атаках ефективність становить - 48,4%. Слід відзначити, що найбільш ефективний спосіб розвитку атаки на сучасному етапі розвитку футзалу, вважається саме швидка атака.

Швидка атака може бути організованою й неорганізованою. Швидка організована атака розпочинається після перехоплення м'яча від суперника на власній половині площадки, в її основі виконання середніх та коротких передач м'яча, де в обороні суперника створилися прогалини. Швидка неорганізована атака побудована на виконанні швидкої, незапланованої передачі (подачі) м'яча на половину площадки суперника з метою перенесення напрямку гри[5]. Перевага швидких способів розвитку атаки, визначається у тому, що вони розвивається за рахунок 2-3 передач з виходом гравців на ударну позицію.

Варто підкреслити велику кількість атак у футзалі, які кваліфіковані команди проводять після розіграшу стандартних положень (кутових, штрафних, аутів), відносний показник яких становив 23,4 % від загальної кількості проведених атак.

На рисунку 3. представлені показники ефективності проведення різновидів атак кваліфікованими командами у футзалі.

За даними дослідження, показники ефективності виконання різновидів атак кваліфікованими гравцями у футзалі знаходяться в межах від 48,4% до 64,8%. Найбільш високі показники ефективності 64,8%, встановлено при проведенні швидких атак кваліфікованими гравцями у футзал. Найменші показники ефективності, а саме 48,4%, зафіксовано при проведенні позиційних атак.

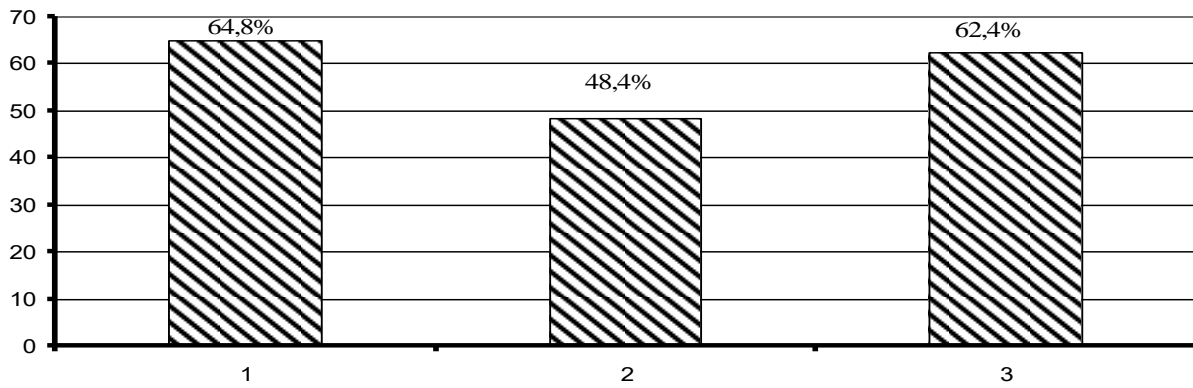

Рис.3. Показники ефективності проведення різновидів атак кваліфікованими командами у футзалі.
1 – швидка атака; 2 – позиційна атака; 3 – стандартні положення.

У теорії і практиці футзалу розрізняють три фази розвитку атаки: перша – швидкий перехід від оборони до атаки, друга – прорив захисту суперника, третя – удар у створ воріт. Завершальна фаза розвитку атаки (удар), є однією з вирішальних у розвитку атаки, оскільки в значній мірі від неї залежить кінцевий результат у матчі [3].

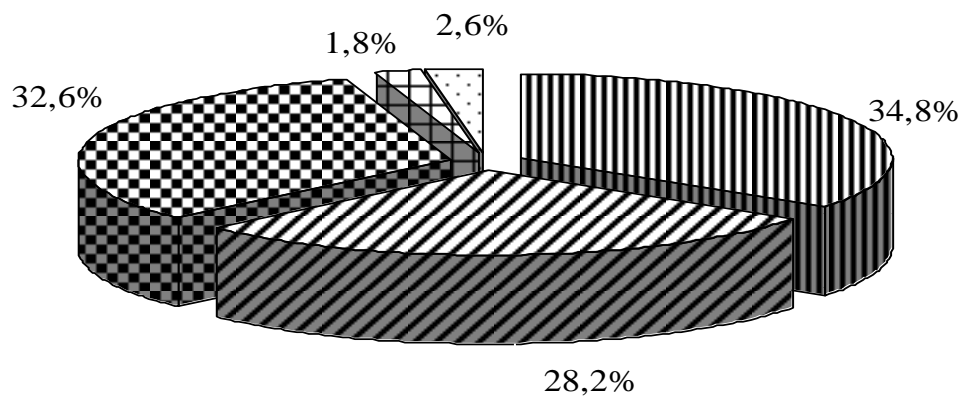

Рис. 4. Показники виконання ударів кваліфікованими командами у футзалі.

1 – результативні удари (забитий м'яч); 2 – удари відбиті воротарем; 3 – удари заблоковані суперником; 4 – удари повз ворота; 5 – удари у стійку та поперечину воріт.

У результаті дослідження завершальної фази атаки футзальних команд встановлено, що кваліфіковані команди у футзалі під час матчу проводять велику кількість ударів у ворота суперників, з яких 34,8% ударів були заблоковані гравцями суперника, 32,6% ударів було проведено повз ворота, велика кількість ударів 28,2% були відбиті воротарем та 1,8% ударів прийняли на себе стійка та поперечина воріт. Варто підкреслити високі показники результативності проведених атак, які становлять 2,6% (атаки завершилися забитим м'ячем у воротах суперника).

У футзалі, як і у футболі, під час змагань мають місце типові ігрові ситуації, що реалізуються як за заздалегідь розробленою програмою, так і за допомогою творчої імпровізації, виникають непередбачені ситуації, які вимагають неординарного творчого вирішення тактичної задачі і, нарешті, стандартні ситуації: пробиття штрафного і кутового, введення з бічної лінії і таке інше.

Таким чином, результати дослідження показників змагальної діяльності в футзалі, дозволяють визначити як структуру гри, а також встановити кількісні і якісні критерії оцінки тактичних дій у нападі, що дозволяють внести відповідні корективи у тренувальний процес, тим самим підвищити рівень техніко-тактичної підготовки і результативність змагальної діяльності футзалістів.

Висновки. Результати дослідження різновидів атак кваліфікованих команд у футзалі дозволили встановити, що змагальна діяльність характеризується високою швидкістю, ефективністю та інтенсивністю виконання тактичних дій кваліфікованими футзалістами.

Порівняльний аналіз виконання різновидів атак у футзалі встановив, що кваліфіковані команди частіше всього приймають участь у позиційних атаках, які становлять 48,4% від загальної кількості атак. Найбільш ефективним видом розвитку атаки на сучасному етапі розвитку футзалу є швидка атака, показник ефективності становить 64,8%.

Встановлено, що кваліфіковані команди у футзалі під час матчу проводять велику кількість ударів у ворота суперників, з яких 34,8% ударів були заблоковані гравцями суперника, 32,6% ударів було проведено повз ворота, велика кількість ударів 28,2% були відбиті воротарем та 1,8% ударів прийняли на себе стійка та поперечина воріт. Варто підкреслити високі показники результативності проведених атак, які становлять 2,6% (атаки завершилися забитим м'ячем у воротах суперника).

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на дослідження структури та змісту тактичних дій у захисті кваліфікованих команд у футзалі.

Література

1. Гринь А. Р. (2014). Дослідження особливостей змагальної діяльності гри у міні-футбол. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова, Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 2 К (43)14, 13-16.
2. Карпа, І. (2018). Форми проведення тренувальних занять у навчально-тренувальному процесі кваліфікованих футболістів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук. пр., Вінниця, 5(24), 215-221. DOI: 10.31652/2071-5285-2018-5-24-215-221
3. Карпа, І., Ріпак, І., & Гандзин Р. (2019). Показники техніко-тактичної підготовленості кваліфікованих гравців у футболі. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова, Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*, 5 К (113)19, 148-152.
4. Стасюк І. Контроль та аналіз змагальної діяльності у футзалі. *Здоров'я, спорт, реабілітація*, 2016. № 4. С. 68-72.
5. Стасюк Р. М. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів елементів гри в міні-футбол : метод. посібник / Р. М. Стасюк, О. Г. Левковець. – Суми, 2017. – 82 с.
6. Stasiuk I. The structure and content of the preparatory period in futsal in the annual cycle of training of skilled athletes. *Physical activity and health*. Т. 12. 2017. P. 25-30
7. FUTSAL ASSOCIATION OF UKRAINE from URL <http://futsal.com.ua>.
8. Karpa, I., Budzyn, V., Matviyas, O., Ripak, O., Lapychak, I. & Horkavyy, B. (2021). Improving the technical and tactical actions of qualified football players of various positions in certain areas of the field. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(3), 1461-68. DOI:10.7752/jpes.2021.03186
9. Kostiukevych, V., Imas, Y., Borisova, O., Dutchak, M., Shynkaruk, O., Kogut, I., Voronova, V., Shlonska, O., & Stasiuk, I. (2018). Modeling of training process of athletes in sports games in annual macrocycle. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), 327-34. DOI:10.7752/jpes.2018.s144
10. Khorkavyy, B. & Gargula, L. (2016). Szkolenie młodzieży na Ukrainie. *Nowoczesna Piłka Nożna. Teoria i Praktyka. Współczesne koncepcje szkolenia młodych piłkarzy nożnych*, Opole, 70–86.

Reference

1. Hryn A. R. (2014). Doslidzhennia osoblyvostei zmahalnoi diialnosti hry u mini-futbol [The study of the peculiarities of the competitive activity of the game of mini-football] *Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya natsiyi* [Physical culture, sports and health of the nation], no 2 К (43)14, 13-16. [in Ukrainian].
2. Karpa, I. (2018). Formy provedennia trenuvalnykh zaniat u navchalno-trenuvalnomu protsesi kvalifikovanykh futbolistiv [Forms of conducting training classes in the educational and training process of qualified football players]. *Fizychna kul'tura, sport ta zdorov'ya natsiyi* [Physical culture, sports and health of the nation], no 5 (24), 213-217. DOI: 10.31652/2071-5285-2018-5-24-215-221. [in Ukrainian].
3. Karpa, I., Ripak, I., & Handzyn, R. (2019). Pokaznyky tekhniko-taktychnoi pidhotovlenosti kvalifikovanykh zakhysnykiv u futbolii [Indicators of technical and tactical preparedness of qualified defenders in football]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seriya 15: Naukovo-pedagogichni problemy fizychnoyi kultury (fizychna kul'tura i sport)* [Scientific journal of NPU named after MP Dragomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)], no 5 К (113), 148-152. [in Ukrainian]
4. Stasiuk I. (2016) Kontrol ta analiz zmahalnoi diialnosti u futzali [Control and analysis of competitive activity in futsal]. *Zdorove, sport, reabylytatsiya*. № 4. S. 68-72. [in Ukrainian].
5. Stasiuk R. M. (2017) Metodyka navchannia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv elementiv hry v mini-futbol [Methods of teaching university students elements of the game of mini-football]: metod. posibnyk / R. M. Stasiuk, O. H. Levkovets. – Sumy. – 82 s. [in Ukrainian].
6. Stasiuk I. The structure and content of the preparatory period in futsal in the annual cycle of training of skilled athletes. *Physical activity and health*. Т. 12. 2017. P. 25-30
7. FUTSAL ASSOCIATION OF UKRAINE from URL <http://futsal.com.ua>.
8. Karpa, I., Budzyn, V., Matviyas, O., Ripak, O., Lapychak, I. & Horkavyy, B. (2021). Improving the technical and tactical actions of qualified football players of various positions in certain areas of the field. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(3), 1461-68. DOI:10.7752/jpes.2021.03186
9. Kostiukevych, V., Imas, Y., Borisova, O., Dutchak, M., Shynkaruk, O., Kogut, I., Voronova, V., Shlonska, O., & Stasiuk, I. (2018). Modeling of training process of athletes in sports games in annual macrocycle. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), 327-34. DOI:10.7752/jpes.2018.s144
10. Khorkavyy, B. & Gargula, L. (2016). Szkolenie młodzieży na Ukrainie. *Nowoczesna Piłka Nożna. Teoria i Praktyka. Współczesne koncepcje szkolenia młodych piłkarzy nożnych*, Opole, 70–86.